

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
Х. СУЛАЙМОНОВА НОМИДАГИ
РЕСПУБЛИКА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ МАРКАЗИ

ЎЗБЕКИСТОН СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ

Хуқуқий, ижтимоий, илмий-амалий

ЖУРНАЛ

2022 №3(6)

Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 апрелдаги 315/5-сон қарори билан “Ўзбекистон суд-экспертизаси” илмий журнали юридик ва сиёсий фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) ва фан доктори (DSc) илмий даражасига талабгорларнинг диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиши тавсия этилган илмий наирлар рўйхатига киритилган.

МУНДАРИЖА

Халилов А.У. Замонавий суд экспертиза имкониятлари ва суд экспертиза ўтказишда адвокатнинг роли.....	2
Нуриддинов С.С. Шахса доир маълумотлар хавфсизлигини таъминлашнинг ҳуқуқий асослари: муаммо ва ечимлар	7
Rahmanov Sh.N. Inson huquqlarini ta'minlashda sud ekspertizasining o'rni	11
Астанов И.Р., Астанов Ш.Р., Жиноят ишлари бўйича махсус билимлардан фойдаланиш, экспертиза институтларини тайинлаш ва ўтказиш самардорлигини ошириш	17
Axmedova D.Sh. Nodavlat sud-ekspertiza tashkilotlarida DNK ekspertizasi o'tkazish masalalari	23
To'rayeva D.A. Lingvistik ekspertizaning o'zbek tili rivojlanishidagi o'rni	27
O'rozov J.N. Konfliktli matnlarni lingvokriminalistik tadqiq qilish turlari tavsifi	31
Soliyeva N. Ijtimoiy-siyosiy xavfsizlikka qarshi matn tiplari, belgilari va xususiyatlari	36
Ibrohimov J.A. O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyaviy tuzumiga tajovuz qilish uchun jinoiy javobgarlik va uni takomillashtirish istiqbollari	40
Kvitkov Y. Fransiya va O'zbekistonda ma'muriy sud ishlarini yuritishning ba'zi jihatlari: Some aspects of administrative legal proceedings in France and Uzbekistan.....	48
Madrimov X.K. O'zbekiston hududida mustaqillikka qadar tadbirkorlar huquqlarini himoya qilish bilan bog'liq ma'muriy nizolarni sudda ko'rishning rivojlanish tarixi.....	53
Omonov R.R. Davlat hokimiyati organlari tizimiga “Elektron hukumat”ning joriy etilishida xorij va milliy tajriba.....	60
Kaxarova M. Tinchlik va osoyishtalikni asrab-avaylash – davr talabi	66
Kamalov Sh.Sh., Bobonazarov S.S. Yosh yigitning yurak miksomasidan o'lim holati tadqiqi	71
Tursunova B.X., Nurmatova M.I. Verapamil dori vositasidan suitsid holatlari	75
Xasanova D.Y. Toshkent viloyatida 2017–2021-yillar davomida osilish natijasidagi mexanik asfiksiyadan vafot etganlarning umumiy tahlili.....	78
Ахмедова Р.К., Пак Э.В. Возможности метода внутреннего стандарта в количественном хромато-масс-спектральном анализе α-пирролидино-валерофенона	82
Samadova F.Z. Innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda sud-ekspertlik faoliyatini takomillashtirish masalalari.....	91
Kudratov S. M. Sud-ekspertiza amaliyotida yangi “virtual autopsiya” tadqiqotining imkoniyatlari, unga bo'lgan talab va ehtiyojlar	96
G'ofurjonov A., Xasanov A. Kriminalistik ekspertiza va uning turlari	101
Абдурашулов Ў.М. Оила – фуқаролик жамиятининг муҳим институти	105
“Ўзбекистонда суд экспертизасининг долзарб муаммолари ва уларнинг илмий инновацион ечимлари” мавзусида ташкил этилган халқаро илмий-амалий конференция хусусида	110

Муассис:

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
хузуридаги Х.Сулаймонова номидаги
Республика суд экспертизаси маркази

Бош муҳаррир:

Акрам ХАЛИЛОВ

Бош муҳаррир ўринбосари:

Учкун УЗАКОВ

Масъул котиб:

Нуриддин ҚОЛҚАНОВ

Таҳрир хайъати:

Акбар ТАШКУЛОВ

Ақтам МУҲАММАДИЕВ

Жамшидхон НУРИТДИНОВ

Истам АСТАНОВ

Нарзулла ЖЎРАЕВ

Одил МУСАЕВ

Эшмухаммад КАДИРОВ

Шухрат РАҲМАНОВ

Толибжон ОРЗИЕВ

Саидиллаходжа САИДХОДЖАЕВ

Ўқтам ШАКАРОВ

Нилуфар ХАЛИЛОВА

Надежда КОРАБЛЁВА

Масъул муҳаррир:

Хусан НИШОНОВ

Дизайнер:

Фахриддин РАҲИМОВ

Саҳифаловчи:

Малоҳат ТОШОВА

“Ўзбекистон суд экспертизаси” ҳуқуқий,
ижтимоий, илмий-амалий журнали
Ўзбекистон Республикаси Президенти
Администрацияси хузуридаги Ахборот ва оммавий
коммуникациялар агентлигида 2021 йил 4 июнда
1185-сонли гувоҳнома билан рўйхатга олинган.

Таҳририят манзили:

100105, Тошкент шаҳри, Миробод тумани
Фарғона йўли кўчаси.

Телефонлар:

(71) 209 11 55 (153 ички), (93) 171 37 74

web-site: www.sudex.uz

e-mail: info@sudex.uz

facebook.com/sudex.uz

telegram.me/sudex.uz

Журнал 1.11.2022 йилда босмаҳонага топширилди.
Қоғоз бичими 60x84 1/8. Офсет усулида босилди.
Шартли 6,75 босма табоқ. Буюртма № 001. Адади 100.

“Reliable Print” МЧЖ босмаҳонасида чоп этилди.

Тошкент шаҳри, Яққасарой тумани,

Қушбеги кўчаси, 6-уй.

**SUD-EKSPERTIZA
AMALIYOTIDA YANGI
“VIRTUAL AUTOPSIYA”
TADQIQOTINING
IMKONIYATLARI,
UNGA BO‘LGAN TALAB
VA EHTIYOJLAR**

KUDRATOV
*Sanjar Marupovich,
Adliya vazirligi huzuridagi X.
Sulaymonova nomidagi Respublika
sud ekspertiza markazi
Sud ekspertlik ilmiy-tadqiqot
instituti bosh ilmiy xodimi,
3-darajali yurist*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada sud-ekspertiza amaliyotida yangi “Virtual autopsiya” tadqiqotining imkoniyatlari tadqiq qilinib, unga bo‘lgan talab va ehtiyojlar tahlil qilingan hamda bir qator takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: sud-ekspertiza, mutaxassis, tadqiqot, virtual autopsiya, KT(Kompyuter tomografiyasi), xorijiy tajriba.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются возможности нового исследования «Виртуальная аутопсия» в судебно-экспертной практике, проанализированы востребованность и потребность в нем. Также исходя из исследования разработан ряд предложений.

Ключевые слова: судебная экспертиза, эксперт, исследование, виртуальная аутопсия, компьютерная томография (КТ), зарубежный опыт.

ANNOTATION

This article presents the possibilities of the new “Virtual Autopsy” research in forensic practice, its requirements and needs, as well as a number of proposals.

Key words: forensic examination, expert, research, virtual autopsy, CT (Computer tomography), foreign experience.

Kriminalistika va sud-ekspertizaning asosiy vazifalaridan biri jinoyatlarni ochish va tergov qilishning tegishli ilmiy-texnik vositalari hamda usullarini ishlab chiqish, takomillashtirish va joriy etishdan iborat.

Innovatsiyalar nafaqat iqtisodiy, axborot, ilmiy-texnikaviy sohalarda, balki ijtimoiy sohada – jamoat xavfsizligini ta'minlash, jinoyatchilik darajasini pasaytirish va sud-ekspertlik sohasida ham dolzarbdir. Raqamlashtirish va kompyuterlashtirish jarayonlari sud-ekspertiza faoliyati sohasiga ta'sir qilmay qolmadi.

Jinoyatchilikning zamonaviy ko'rinishlari ham sezilarli darajada o'zgarib bormoqda, shu bois sud-ekspertiza faoliyatida zamonaviy texnologiyalar, eng avvalo axborot texnologiyalari yutuqlarini joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Bugungi kunda jinoyatlarni ochish va tergov qilishda sud-ekspertizasi va bevosita sud-tibbiyot ekspertizasi sohasida vositalar va usullardan foydalanish samaradorligini yanada oshirish, ekspertizaga yangi usullarni joriy qilish hamda mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha tashkiliy-uslubiy ishlar olib borilmoqda.

Respublikamizda yangi tadqiqot usullarining joriy etilishi ekspertiza imkoniyatlarini kengaytirish va ekspert muammolarini yuqori sifat darajasida hal etish, shuningdek, ularni hal qilishda nazariy-metodologik yondashuvlarni takomillashtirish imkonini beradi.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, sud-tibbiyot ekspertlari doimiy ravishda shikastlanishlar va ichki organlarga (ko'krak va qorin bo'shlig'i) zarar yetkazilgan tirik odamlarning tekshiruvlarini ishlab chiqishda, uslubiy hamda diagnostik tashxis qo'yishda qiyinchiliklarga duch kelishlari uzoq vaqtdan beri ma'lum.

Butun dunyo bo'ylab barcha sohalarda innovatsion faoliyat yangi sohalarning rivojlanishiga turtki bo'lib xizmat qilayotgan bo'lsa, bundan sud-tibbiy ekspertiza ham xoli emas. Mubolag'asiz, sud tibbiyotini rivojlantirishning ko'plab innovatsion yo'nalishlarini kelajak texnologiyalari deb hisoblash mumkin.

Bugungi kunda o'lim sabablari, kasalliklar, jarohatlar va boshqa masalalarni aniqlash uchun

sud-tibbiyot va o'limdan keyingi ekspertizalarni o'tkazishda tadqiqotlarning asosiy va yagona usuli klassik autopsiya (murdani ochish) hisoblab kelinmoqda.

Bu jinoyat ishlari bo'yicha obyektiv dalillarni olishda muhim vosita bo'lib, o'lim vaqti, uning sababi, shikastlanish mexanizmi va zararning og'irlik me'yorini aniqlash kabi savollarga javob topishga imkon beradi.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, ayni damda jasadlarni ochishdan bosh tortish amaliyoti mavjud bo'lib, bunda diniy, psixologik va boshqa sabablarga ko'ra murdani ochishga ruxsat bermaydigan taqiqlar o'lim sabablarini, tashxisning to'g'ri va o'z vaqtida qo'yilganligini, ko'rsatlayotgan tibbiy yordam sifatini xolisona aniqlashga imkon bermaydi.

Hozirgi kunda sud-tibbiy ekspertiza amaliyotida virtual autopsiya tartibini joriy etish juda istiqbolli hisoblanadi, bu usul a'zo va to'qimalarda to'g'ridan-to'g'ri jismoniy aralashuvni talab qilmaydi, bunda a'zo va to'qima tuzilmalari o'z joyida tekshirilib, ish jarayoni bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan xatolarning oldini oladi. Sud-tibbiy ekspertizaning turli sohalarida amalga oshirilayotgan identifikatsiya jarayonlarini avtomatlashtirishga ehtiyoj va talab kun sayin ortib bormoqda, biroq ayni paytda ekspertlarni zamonaviy texnologiyalar bilan to'liq almashtirish haqida muammoli savol tug'ilmoqda.

AQSH, Germaniya, Shveysariya, Buyuk Britaniya, Yaponiya, Isroil, Hindiston, Xitoy va Qozog'iston kabi davlatlarda virtual autopsiya – 3D modellashtirish usulidan sud-ekspertlik tadqiqotlarida keng foydalanib kelinmoqda.

Rivojlangan davlatlar sud ekspertiza amaliyotlarida yangi texnologiyalardan foydalanish ularning kundalik faoliyatini texnologik jihatdan qo'llab-quvvatlashning ajralmas qismiga aylangan.

Sud ekspertiza faoliyatida innovatsiyalarni joriy etish, jumladan, jarayonni kompyuterlashtirish bir-birini o'zaro to'ldirishi lozim. Bunda eng istiqbolli yo'nalishlardan biri diagnostika va identifikatsion tadqiqotlar (3D-4D skanerlar yordamida virtual autopsiya va tibbiy-kriminalistik rekonstruksiyalar) imkonini beruvchi tasvir tahlil tizimlarini joriy etishdir.

Virtual autopsiya qurol va portlovchi jarohatlar, transport jarohatlari, balandlikdan yiqi-

lish, choʻkish va asfiksiya, bolalar va oʻsmirlar oʻlimi, havo emboliyasi, shaxsi nomaʼlum murdalar ekspertizasida muhim ahamiyat kasb etadi. Diagnostika amaliyoti uchun murdani tekshirishdan oldin marhumning tanasida patologik yoki hayoti davomida olgan jarohatlar oqibatida yuzaga kelgan oʻzgarishlarni, yot jismlarni, gazlarni yoki suyuqliklarni topish muhim. Sud tibbiyotida virtopsiyani targʻib qilish ustuvor ahamiyatga ega boʻlib, hozirgi vaqtda xorijiy davlatlar sud-tibbiy ekspertizalari oʻzlarining KT (Kompyuter tomografiyasi) skanerlarini oʻrnatib amaliyotga joriy qilingan.

Virtual autopsiya va anʼanaviy usullar bir-birini toʻldiruvchi tarzda ishlatilishi zarur, chunki aʼzo tashqi koʻrinishining rangi, hidi va baʼzan toʻqima yoki uning kesma tekisligi haqidagi maʼlumotlar ushbu usulning tabiiy cheklovlari tufayli yoʻqolishi mumkin.

Sud-tibbiyot ekspertiza amaliyotida zamonaviy uskunalar va yangi innovatsion texnologiyalarni joriy etish, shu jumladan, “Virtual autopsiya” tadqiqot yoʻnalishida bir qator muammolar mavjud boʻlib, ular quyidagilar:

birinchidan, bugungi kunda davlat sud ekspertiza muassasalarining boʻysunuvidagi vazirlik, idoraning ekspertiza muassasalariga boʻlgan eʼtiboriga qarab zarur uskuna va jihozlar bilan taʼminlanmoqda. Natijada, ayrim muassasalarda eng zamonaviy uskunalardan foydalanilayotgan

bir vaqtda, ayrimlarida hozirgi kungacha ancha eskirgan holdagi uskunalarda tadqiqotlar amalga oshirilmoqda.

Holbuki, ushbu uskuna oʻrniga boshqa muassasalar uchun zarur boʻlgan uskunalarni olgan holda mavjud tadqiqotlarning sifati va samaradorligini oshirish mumkin;

Maʼlumot tariqasida, dunyoning aksariyat rivojlangan davlatlarida bugungi kunda sud-tibbiy ekspertiza jarayonida zamonaviy virtual-autopsiya (Virtual Autopsy Solutions) texnologiyasidan foydalanib kelinmoqda. Mazkur uskunadan foydalanish qurol va portlovchi jarohatlar, transport jarohatlari, balandlikdan yiqilish, choʻkish va asfiksiya, bolalar va oʻsmirlar oʻlimi, havo emboliyasi, shaxsi nomaʼlum murdalar ekspertizasida muhim ahamiyat kasb etadi. Diagnostika amaliyoti uchun murdani tekshirishdan oldin marhumning tanasida patologik yoki hayoti davomida olgan jarohatlar oqibatida yuzaga kelgan oʻzgarishlarni, yot jismlarni, gazlarni yoki suyuqliklarni topishda muhim ahamiyat kasb etib, aksariyat hollarda odam tanasini yorishga hojat qolmaydi.

Bu kabi uskunalarining mamlakatimizda ham qoʻllanilishi soha rivojiga ijobiy taʼsir koʻrsatib, sohadagi tadqiqotlarning sifatinini oshiradi.

ikkinchidan, Sud-tibbiyot ekspertiza markazining hududiy boʻlimlarida moddiy-texnik ji-

hozrlarning yetarli emasligi, shu jumladan KT (Kompyuter tomografiyasi);

uchinchidan, o'limdan keyingi tasvirlar sohasida malakali rentgenologlarning, mutaxassislarning yetishmasligi;

to'rtinchidan, an'anaviy murdani tekshirish amaliyoti o'rniga sud-tibbiyot ekspertizasi xizmatida o'limdan keyingi tasvirlash va virtual-autoskopiya foydalanish bo'yicha faoliyatni tartibga soluvchi normativ-huquqiy bazaning yo'qligi;

beshinchidan, o'limdan keyingi ko'rish sohasidagi mutaxassislarni rentgenologlarni loyihaga jalb qilish (birinchi navbatda loyihani amalga oshirish bosqichida);

oltinchidan, KT (Kompyuter tomografiyasi) virtual-autoskopiya foydalanish bo'yicha sud-tibbiyot ekspertlarining malakasi oshirilgan hamda qayta tayyorlashdan o'tgan malakali mutaxassislar bazasining yo'qligi;

yettinchidan, sud-tibbiyot ekspertizasida KT (Kompyuter tomografiyasi) virtual-autoskopiya foydalanish bo'yicha ilmiy-tadqiqot yo'nalishini shakllantirish va ekspert amaliyotida ushbu yo'nalishni uyg'unlantirish.

Ushbu sohada xorijiy davlatlar tajribasini misol keltiradigan bo'lsak, AQSHda virtual-autoskopiya o'lim sababini aniqlashda ikkita usuldan foydalanish amaliyoti yo'lga qo'yilgan: skanerlash va magnit-rezonans tomografiyasi, bu tadqiqot usullari minimal vaqt va ish hajmini talab etishi ko'rsatilgan.

Fransiya Respublikasining Marseldagi Timon va Lozanna universitet kasalxonalarida "virtual-autoskopiya"dan foydalanib, ushbu tadqiqot bo'yicha talabalar, sud-tibbiyot ekspertlari va mutaxassislar tayyorlab kelinmoqda.

Shveysariyada bu tadqiqotlar sudlar, Avstraliyada esa kriminalistlar tomonidan keng qo'llanib kelinmoqda.

Chexiya Respublikasida KT (Kompyuter tomografiyasi) virtual-autoskopiya foydalanish holda jasadning o'limdan keyingi birinchi tekshiruvini 1993-yilda Grades-Kralove shahrida bo'lib o'tgan.

Shuningdek, marhumlarning jasadlarini tekshirish uchun KT (Kompyuter tomografiya) 2015-yil may oyida Grades-Kralovdagi sud tibbiyot instituti va radiologiya klinikasida hamda

2015-yil noyabr oyida Pragadagi Markaziy harbiy gospitalning sud-tibbiyot harbiy institutining yangi binosiga o'rnatilgan.

2015-yilda KT (Kompyuter tomografiyasi) virtual-autoskopiya foydalanish holda 23 ta, 2016-yilda 90 ta, 2017-yilda 215 ta, 2018-yildan shu kungacha 300 dan ortiq tadqiqotlar o'tkazilib, bugungi kunda o'z samarasini ko'rsatib kelmoqda.

Qozog'iston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Sud-ekspertiza markazida ham virtual-autoskopiya tadqiqotini joriy etish bo'yicha dastur amalga oshirilib, bugungi kunda sud-tibbiyot ekspertlari, kriminalist va tegishli soha mutaxassislari foydalanib kelmoqda.

Yuqorida qayd etib o'tilgan holatlardan kelib chiqib, virtual-autoskopiya tadqiqot yo'nalishi bo'yicha quyidagi ijobiy yechimlar ko'rsatib o'tiladi:

1) Shaxsning subyektiv omili sud-tibbiy ekspertiza natijalariga ta'siri minimallashtiriladi. Jasadning tashqi ko'rigi, o'limga oid holatlar va boshqa tibbiy muolajalar paytida xatoliklar hamda tadqiqot natijalarini soxtalashtirish ehtimolliklari ham minimallashtiriladi;

2) Virtual-autoskopiyaning asosiy afzalligi jasadni o'rganishda minimal mehnat talab qilishi va raqamli tasvirda jasadlarning alohida elementlarini saqlashga imkon berishi;

3) O'q otish, pichoqlash, pichoq bilan kesish va boshqa jarohatlarda yara kanallarini vizualizatsiya qilish, o'limdan keyingi holatni 3D uch o'lchovli rekonstruksiya qilish, shikast yetkazgan vositani aniqlash orqali sud-tibbiy identifikatsiyalash masalalarini hal qilish usulidan foydalanish uchun noyob imkoniyat beradi. Bundan tashqari, o'q otish, jarohatlar va jarohatlar natijasida sodir bo'lgan voqea holatlarini qayta tiklash imkonini beradi. Shu bilan birga, tergov harakatlarida huquqni muhofaza qilish organlari shoshilinch tarzda bajarilishi lozim bo'lgan ishlarni bajarishi kerakli ma'lumotlarni olishida juda muhimdir;

4) Texnik jihatdan tanani vizual ko'rib, tahlil o'tkazish qiyin bo'lgan sohalarni (yuz skeleti, bosh suyagi, umurtqa va orqa miya hamda boshqa tana a'zolari) batafsil o'rganish imkoniyatini berishi;

5) Shaxsning hayotlik davrida shikastlanish belgilarini aniqlashda asfiksiya (bo'g'ilish),

mexanik shikastlanishlar, cho‘kish kabi holatlarni aniqlab berishi;

6) Tadqiqot jarayonlarida (sud-tibbiyot ekspertlari, shifokorlar, laborantlar va boshqa mutaxassislar) sil, gepatit, OITS va boshqa xavfli yuqumli kasalliklar bilan kasallanish xavfi sezilarli darajada kamayishi;

7) Tez va to‘liq ma’lumotlarni yig‘ish imkoniyati, ma’lumotlar almashinuvi, o‘xshash jinoyatlarni tahlil qilish (ketma-ket va ko‘p sonli qotilliklar, transport va texnogen falokatlar, terroristik hujumlar va boshqalar);

8) Virtual-autoskopiya natijalari uzoq vaqt davomida raqamli formatda saqlanishi mumkin, murdani ekskumatsiya qilmasdan va krematsiya qilingan hollarda takroriy ekspertizani ushbu saqlanib qolgan ma’lumotlar asosida o‘tkazish

imkonini beradi. Shuningdek, tadqiqot natijalarini turli mutaxassislar ishtirokida komission va kompleks sud-tibbiyot ekspertizalarida amalga oshirish mumkin;

9) Virtual-autoskopiya elektron ma’lumotlar bazasi talabalar anatomiya, patologik anatomiya va sud tibbiyotini o‘rganayotganda o‘quv materialini sifatida xizmat qilishi mumkin.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, virtual-autoskopiya sud-ekspert faoliyatida va bevosita sud-tibbiyot ekspertizasidagi yangi istiqbolli yo‘nalish bo‘lib, an’anaviy autoskopiyaning sezilarli darajada to‘ldiradi va sud-tibbiy tadqiqotlar uchun yangi imkoniyatlar ochib, yangi usullarni qo‘llash tajribasi to‘plangan va umumlashgan sari ularning doirasi kengayishi mumkin.

ADABIYOTLAR

1. About the statement of the Order of the organization and production of forensic medical examinations in the state forensic expert institutions of the Russian Federation: the order of the Ministry of health and social development of the Russian Federation d.d. May 12, 2010 № 346n. URL: <http://www.garant.ru/> (date of access: 09.07.2019).

2. Bazarov M. M., Hamraqulov S. B. “O‘zbekiston Respublikasida sud-ekspertlik tizimi yanada takomillashtirilmoqda” Yurist axborotnomasi, 1-son, 1-jild, Toshkent 2022, 151-152.

3. Thali M. J., Yen K., Schweizer W., et al. Virtopsy, a new imaging horizon in forensic pathology: virtual autopsy by postmortem multislice computed tomography (MSCT) and magnetic resonance imaging (MRI) a feasibility study. *J Forensic Sci.* 2003;48:386-403.

4. Choriyev A. B. “Sud-tibbiy ekspertizaning istiqbolli imkoniyatlari” X.Sulaymonova nomidagi Respublika sud ekspertizasi Markazining 70-yilligiga bag‘ishlangan “Sud ekspertizasi: Kecha va Bugun” ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to‘plam, Toshkent 2021, 136.

5. Фетисов В. А. Проблемы финансирования и обучения специалистов в области посмертной томографической визуализации в Великобритании. *Consilium medicum.* 2016; 18(13). – С. 48–51.

6. <https://virtualautopsyuk.com/>